

Energetskim sektorom drmaju “old school” stručnjaci koji razvoj zasnivaju na postulatima iz prošlog stoljeća i prespavali su drastičnu promjenu tržišta, kako sirovina, električne energije tako i tržišta CO2 emisija

Otvorite li web stranice predstavništva RH u Bruxellesu (eu.mfa.hr), prvo će vam upasti u oči slika vjetroelektrane ispod koje piše - Investirajte u Hrvatsku! Odlično, samo kad bi to bilo izvedivo, jer je država posljednjih godina zaustavila praktično sve investicije u vjetroenergiju, solarnu energiju, a i razvoj drugih obnovljivih izvora se događa po principu toplo-hladno. Trebamo drugačiju energetska politiku i drugačiji HEP da iskoristimo priliku koju nam energetska tranzicija nudi.

Sada smo, primjerice, na samom začelju Europe u korištenju sunčane energije. Za proizvodnju električne energije iz sunca Slovenija ima 15 puta više instaliranih sustava po stanovniku od nas; čak i za grijanje tople vode na sunce Austrija ima 20 puta više instaliranih sustava po stanovniku.

Zašto imamo takvu, pomalo šizofrenu situaciju, da s jedne strane pozivamo investitore, a s druge ih onemogućujemo? Kako i zašto država koči razvoj obnovljivih izvora energije iako bi se upravo preko njih istodobno moglo rješavati niz pitanja - zapošljavanja, gospodarskog razvoja, energetske sigurnosti?

Petljanje s vjetrom

Prvi problem je nedostatak vizije, strateškog promišljanja koje bi poslalo snažan signal investitorima u kojem području se država sljedećih godina razvija. Primjerice, država je Energetskom strategijom poslala signal da do 2020. godine planira instalirati 1200 MW vjetroelektrana. Tvrtke koje se bave razvojem vjetroenergije počele su pripreme bazirane na toj informaciji, a projekt vjetroelektrane ne razvija preko noći niti u godinu dana. Nakon što su uložile u razvoj projekata i nakon što je već praktički 800 MW dobilo većinu dozvola i uložilo u razvoj projekata, prije tri godine država je nenadano srezala kvotu za vjetar na 400 MW.

Ekonomski gledano, procjene govore kako 15-17 posto bruto društvenog proizvoda odlazi na troškove energije. Upravo isti iznos našeg BDP-a je udio turizma. Sve što zaradimo od turizma potrošimo na energiju.

Osim što onemogućava investitore, time je praktički poništila i pionirski korak domaće industrije: nakon što je Končar uložio 200 milijuna kuna u vlastita dva tipa vjetroagregata, više nije bilo slobodnih lokacija da ih instalira na neko dodatno polje osim lokacije Pometeno brdo, gdje je instalirano 18 vjetroagregata ukupne snage 20 MW. Tako se teško probiti na vanjskom tržištu koje traži barem nekoliko vjetroelektrana postavljenih kod kuće... Nakon što je HUP procijenio da je još više od 200 milijuna kuna uloženo u vjetroelektrane koje

praktički imaju sve dozvole - i nakon što su izbori zakucali na vrata - nedavno je granica od 400 MW podignuta na 743 MW za vjetroenergiju do 2020. godine.

Problem je i što smo u manje od četiri godine promijenili četiri osobe na mjestu pomoćnika ministra zaduženog za energetiku. Svaki puta je tu dužnost obavljao netko tko se po prvi puta ozbiljnije susreo s problematikom obnovljivih izvora energije (i općenito energetike). Nedovoljna kompetentnost i često izmjenjivanje ključnih ljudi, povezana s ambicioznim planovima razvoja u području fosilnih goriva (što je većina razvijenih zemalja napustila), dovela je do toga da je, primjerice, godinama najavljivani Zakon o obnovljivim izvorima energije tek nedavno napravljen i prihvaćen, što i ne znači mnogo budući da još nedostaju pravilnici za provedbu. Procjenjuje se da će za to trebati još dodatna godina ili više...

U međuvremenu, nekoliko je tisuća građana 'nasanjano' jer su uložili desetak tisuća kuna u dokumentaciju za sunčanu elektranu na svom krovu, a poticaje su dobili samo neki.

Procedura je bila postavljena na nedovoljno transparentan način, što danas istražuje USKOK. No, samim time je zaustavljen daljnji razvoj malih sunčanih elektrana na krovovima. Zatim, projekte s biomasom godinama je bilo nemoguće planirati i ugovoriti pouzdan dotok sirovine - jer se čekalo na biomasu između poništenih netransparentnih natječaja Hrvatskih šuma (dok se na kraju to nije riješilo na loš način, po principu tko prvi njemu djevojka).

Također, događalo se da, želite li spojiti malu sunčanu elektranu na svoj krov, u jednom gradu vam HEP za to traži 7000, a u drugom 19 tisuća kuna. Za posao koji, realno, podrazumijeva samo provjeru je li sve uredno spojeno, jer su sve te kuće već spojene na mrežu.

Zašto je podbacio HEP

Općenito, energetske sektorom još drmajuju „old school“ energetske stručnjaci koji razvoj zasnivaju na postulatima iz prošlog stoljeća i koji su prespavali drastičnu promjenu tržišta - kako sirovina, električne energije tako i tržišta CO₂ emisija. Izvlače se iz naftalina projekti bazirani na ugljen koji vode direktno u financijsku propast, kao što i pokazuje nedavno završena termoelektrana na ugljen Šoštanj u Sloveniji, koja sljedećih godina neće proizvoditi ništa osim velikih dugova (proizvodna cijena njene električne energije je viša od tržišne, a uz dodatnu cijenu emisijskih jedinica svake godine će samo rasti). Plomin C pak, koji je najavljivao kao „slamka spasa“ hrvatske energetike, stoji zaleđen jer nije lako sada reći da neće biti ništa od toga, nakon što su uložene stotine milijuna kuna za projekt.

Na žalost, HEP koji bi mogao biti glavni motor razvoja, umjesto da educira 500 vlastitih zaposlenika kao instalatere obnovljivih izvora energije, i sam postane predvodnik revolucije koja se već svugdje događa, uporno se opire promjenama. Osnovao je tvrtku kćer HEP Obnovljivi izvori energije u kojoj je osam godina radilo pet-deset ljudi i koja je instalirala

ukupno - nula kilovata, te je neki dan zatvorena. U njenom strateškom planu iz 2007. godine stajalo je da će do danas biti u vlasništvu polovice kapaciteta svih izgrađenih obnovljivih izvora energije, no nažalost, propustila je postati predvodnikom tog vala.

Svakim danom u svijetu raste broj onih koji su navijestili kako prelaze na 100% obnovljive izvore energije: Škotska, Danska, Švedska, Island, Kostarika... Još je veći broj gradova s istim ciljem: Barcelona, Munchen, San Francisco... Kao glavni razlog ističu kako su presiromašni da bi dopustili da im toliko novca odlazi van njihovih granica, umjesto da ostane kod njih i razvija njihovu industriju i radna mjesta. Postoje i drugi razlozi, kao zaštita okoliša i zeleno brendiranje.

Može li i Hrvatska slijediti taj trend? Čini se nemoguće? Dalmacija već danas u kišnoj godini proizvodi 100% svoje električne energije iz obnovljivih izvora! Uz dodatne sunčane i vjetroelektrane, grijanje na toplinske pumpe, pelete i biomasu, Dalmacija bi mogla zadovoljiti iz obnovljivih izvora i svoju toplinsku energiju, te postati izvoznik obnovljive energije za ostatak Hrvatske i regiju (uz korištenje hidroelektrana za spremanje „viškova“ energije).

Danas smo u situaciji da je cijena vjetroenergije konkurentnija energiji iz ugljena i plina, što je i razlog zašto se tri četvrtine svih instaliranih kapaciteta zadnjih nekoliko godina u Europi dešavaju baš u ovom sektoru. Također, u većini europskih država (pa tako i u Hrvatskoj) je postignut tzv. grid parity, odnosno cijena električne energije iz sunčane elektrane na vašem krovu je jeftinija od one iz mreže bez poticaja, pa se i tu očekuje pomak.

Ekonomski gledano, procjene govore kako 15-17 posto bruto društvenog proizvoda odlazi na troškove energije. Upravo isti iznos našeg BDP-a je udio turizma. Sve što zaradimo od turizma potrošimo na energiju. Pojednostavljeno, kad bismo energiju trošili 20 posto efikasnije dolazimo do porasta BDP-a od tri posto koji više ne odlazi van granice, a takav porast danas, kada je BDP konstantno ispod nule, čini ogromnu razliku... Čini se jednostavno? Prošle godine shvatila je to i Kina koja je investirala više u nove energetske kapacitete na sunce i vjetar nego na ugljen; Svjetska banka i norveški mirovinski fond prestali su investirati u ugljen, njemački gigant E.ON je iz svojeg poslovanja izdvojio termoelektrane u zasebnu firmu i orijentirao se na ulaganja samo u obnovljive izvore. Zemlje koje nastavljaju sa starim modelom rasta baziranim na fosilnim gorivu postaju sigurni budući gubitnici, a pobjednicima je jasno da jedino nove tehnologije i novi način razmišljanja donose ekonomsku održivost i smanjenje energetske ovisnosti o stranim fosilnim gorivima. Uostalom, zbog fosilnih goriva se i vodi većina današnjih ratova!

2,5 milijarde eura na čekanju

Za razliku od tradicionalnog shvaćanja da će se razvoj desiti putem centralizirane

energetske infrastrukture koju predvode velike korporacije poput nacionalnih elektroprivreda i naftnih industrija, iskustva iz zemalja u kojima je postignuta „zelena energetska transformacija“ govore upravo suprotno: razvoj energetske sektora dešava se kroz razvoj manjih sustava koji donose diversifikaciju lokalnih energetske izvora uz zadržavanje najmanjeg utjecaja na okoliš. Nosioći takvog razvoja su male i srednje tvrtke i građani koji se mogu puno brže snaći i inteligentnije investirati.

Danas u Njemačkoj ima dva milijuna krovova s instaliranim sunčanim elektranama (u Hrvatskoj poraznih tisuću). Današnjih 510 MW elektrana obnovljive energije koje čekaju dozvolu za gradnju, i koje već imaju ugovor s HROTE-om znače milijardu eura investicija u sljedeće dvije tri godine ukoliko se to brzo riješi. Do 2020. godine moguće je instalirati dodatnih 1000 MW vjetroelektrana i sunčanih elektrana, što znači ulaganje dodatnih milijardu i pol eura (dakle ukupno bar dvije i pol milijarde eura investicija koje stoje na raspolaganju).

Potezi Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, koji se može smatrati najsvjetlijom točkom zelene energetike u Hrvatskoj, pokazuju ipak da ima nade. Fond zadnjih godina radi ono za što je i zamišljen – aktivno potpomaže ulaganja u zelenoj energetici. Kako sad prvi puta ima na raspolaganju i sredstva iz EU fondova te sredstva od trgovine emisijskih jedinica, Fond je ozbiljan čimbenik razvoja. Tako i u suradnji s Ministarstvom graditeljstva koje, nakon početnog lutanja i loših poteza, ozbiljno ulazi u područje energetske obnove zgrada, gdje je na raspolaganju i 211 milijuna eura iz EU fondova do 2020.

izvor: forbes.hr